

Gridčin A. A.¹

Mukoseeva E. A.²

Paškevič A. V.³

ZADACI MEĐUNARODNIH POLICIJSKIH ORGANIZACIJA I CIVILNE POLICIJE MIROVNIH SNAGA UN U ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA U UVJETIMA GLOBALIZACIJE TERORIZMA, TRGOVINE LJUDIMA I RASTUĆE MIGRACIJE STANOVNIŠTVA

Stručni rad / professional paper

UDK 355.357

Danas u uvjetima globalizacije terorizma, trgovine ljudima i rastuće migracije stanovništva pred međunarodnim snagama UN i međunarodnim policijskim organizacijama stoji niz novih složenih zadataka u okviru borbi protiv zločina protiv čovječnosti. U svom radu navodimo razloge rastuće složenosti tih zadataka i karakteriziramo temeljne smjerove djelovanja međunarodnih policijskih organizacija i međunarodnih snaga UN u uvjetima globalizacije terorizma, trgovine ljudima i ekstremne migracije stanovništva. Posebice razmatramo problem borbe međunarodnih policijskih organizacija protiv trgovine ženama i djecom.

Ključne riječi: *međunarodne snage UN, međunarodne policijske organizacije, migracija stanovništva, ljudska prava i slobode, trgovina ljudima.*

Suvremenu međunarodnu situaciju karakterizira rastuća složenost zadataka koji stoje pred međunarodnim snagama UN i drugim policijskim organizacijama. Za to postoji nekoliko razloga.

Prvi razlog se krije u proširenju sfere mirovnih operacija koje predstavljaju odgovor svjetske zajednice na razvoj nestabilnosti u različitim dijelovima svijeta. S tim u svezi treba podsjetiti da su od 1948. godine Ujedinjeni Narodi organizirali i ostvarili 71 mirovnih misija, od kojih 15 i danas traju. U većini njih sudjeluju ne samo vojne, već i civilne policijske snage (UN Peacekeeping, 2017).

U mirovnim misijama radi 110 481 ljudi, uključujući i 11 527 civilnih policajaca. S takvim potencijalima svoje mirovne djelatnosti i uporabom raznih mehanizama, kakve su i mirovne

¹ Dr sociologije, Pomoćnik direktora, Generalno Tajništvo INTERPOL-a

² Dr ENS de Lyon, Ekspert za međunarodne projekte

³ Direktor kabineta, Centar za antiterorizam, Zajednica Neovisnih Država

misije, Ujedinjeni Narodi rade na „preventivnoj diplomaciji“, odnosno pokušavaju riješiti konflikte i sporove među sukobljenim stranama (UN Peacekeeping Statistics, 2017).

Kao drugo, mirovne misije i druge međunarodne organizacije sve češće prate aktivnosti, usmjerene ka rješavanju mnogobrojnih zadataka vezanih za uspostavljanje mira i organiziranje mirnog života ljudi. Neke od takvih aktivnosti, kao što je primjerice promatranje tijekom izbora u Afganistanu 2004. godine, programi razminiranja u Mozambiku i obuka suradnika civilne policije u Haitiju, ostvarivali su se u okviru mirovnih operacija UN. Pri tome se pojedini aspekti tih aktivnosti nastavljaju i po završetku mirovne operacije (UN Peacekeeping Policing, 2017).

Druge vrste aktivnosti ostvarivale su se na zamolbu vlada, primjerice u Kambodži, gdje i danas funkcionira Odjel UN za ljudska prava; u Gvatemali, u kojoj UN pruža pomoć u realizaciji mirovnog sporazuma, utječući tako na praktično sve aspekte života u zemlji.

U tom smislu poseban interes izaziva mirovna misija UN na Cipru (UNFICYP – UN Peacekeeping Force in Cyprus), gdje su UN u ožujku 1964. godine, sukladno rezoluciji Vijeća sigurnosti, otvorile odjel za pomoć procesu uspostavljanja mira, kao i zaštitu humanitarnih aktivnosti i ljudskih prava.

Ova mirovna misija je zanimljiva zbog toga što je u sastavu mirovnog osoblja UNFICYP, koji čini 833 vojnika i 69 civilnih policajaca iz 23 zemlje, bio i kontingent policajaca iz Republike Hrvatske. Ova misija je bila promatračkog karaktera tako da hrvatski policijski djelatnici nisu provodili izvršne policijske ovlasti (UN Peacekeeping UNFICYP, 2017).

Posebice važna je bila i misija UNMIT (Istočni Timor) koja je utemeljena rezolucijom Vijeća sigurnosti 1704 od 25. kolovoza 2006. sa slijedećim mandatom: podrška Vladi Istočnog Timora i relevantnim ustanovama u konsolidiranju stabilnosti, jačanje kulture demokratskog upravljanja te politički dijalog, jačanje nacionalnog pomirenja i socijalne kohezije (MO RH, 2017).

U misiji UNMIT hrvatski policijski djelatnici sudjelovali su od 2005. godine, gdje sukladno mandatu misije policijski djelatnici izravno provodili policijske ovlasti, ali su planirali, organizirali i nadzirali ustroj i obuku lokalnih policijskih snaga (MUP RH, 2017).

Važno je istaći da Republiku Hrvatsku u mirovnim operacijama UN ukupno predstavlja 19 suradnika. Takvo predstavljanje Republike Hrvatske u mirovnom pokretu UN osiguralo joj je 94 mjesto u svijetu po broju suradnika u operacijama za osiguranje mira (UN Contributors, 2017).

Kao treće, suvremena politička situacija u svijetu zahtijeva aktivizaciju napora u oblasti međunarodnog humanitarnog prava i rješavanje niza problema koji su se skupili u ovoj oblasti. Neki od tih problema su:

- a) zaštita temeljnih ljudskih prava i sloboda. Niz mirovnih misija UN uključuje i takozvanu „komponentu ljudskih prava“, koja je nazočna primjerice u Gvatemali. Na Haitiju ova komponenta dio je zajedničke operacije UN i Organizacije američkih država (OAS);
- b) pružanje izvanredne pomoći u uvjetima humanitarnih katastrofa. U tim uvjetima, međunarodne organizacije i misije UN osiguravaju žrtvama – najčešće djeci, ženama i starcima – hranu i lijekove, sklonište i materijalno-tehničku potporu.

Kao četvrto, osobit značaj u realizaciji misija međunarodnih policijskih organizacija u posljednje vrijeme imaju aktivnosti u uvjetima globalizacije terorizma.

Za razliku od terorizma anarhista, s kojim se čovječanstvo susrelo prije nešto više od jednog stoljeća, suvremeni terorizam, posebice njegovi fundamentalističko-religiozni oblici, predstavljaju pojavu globalnu po svojoj strukturi, načinu djelovanja i operacijama. Njegovi ciljevi su stvaranje ozračja straha i demoralizacija stanovništva, nanošenje štete ekonomskom potencijalu države, smanjenje povjerenja u državna tijela i predstavnike struktura državne vlasti.

Globalizacija je jedan od čimbenika koji karakteriziraju ovu pojavu. Isto kao što su globalizaciji podvrgnute trgovina, financije i kultura, tako i terorizam danas predstavlja globalnu prijetnju (Viet Nam Police, 2011). U poznatom dokumentu „Pismo Americi“, koje su teroristi „Al-kaide“ objavili u studenom 2002, kaže se da je aktivnost te organizacije usmjerena na islamizaciju Sjedinjenih Američkih Država, a kada se postigne taj cilj, organizacija će proširiti svoje aktivnosti na druge zemlje.

Terorizam u tom kontekstu predstavlja i odbrambenu taktiku protiv neprijatelja sličih pokreta, i strategiju napada za postizanje transislamske dominacije u svijetu. Tako su, primjerice, ciljevi napada fundamentalističkog islamskog pokreta „Džihad“ politička demokracija, principi društvenih sloboda, liberalističke ideje susjednih, neislamskih zemalja. Fundamentalističke organizacije takve aktivnosti provode na Bliskom Istoku, u Kašmiru, jugo-istočnoj Aziji i drugim regionima.

Globalni karakter novog islamskog terorizma je realnost, bez obzira na odsustvo teritorijalne strukturizacije. Na arapskom „Al-kaida“ znači „baza“, temeljem koje se formiraju mreže terorista, koje se onda šire po cijelome svijetu, djelujući u uvjetima decentraliziranog rukovodstva. Zemljopisno je ta razgranata mreža virtualno globalna sa određenim elementima koji funkcioniraju u Europi, sjevernoj Americi, jugo-istočnoj Aziji i na Bliskom Istoku.

U posljednje vrijeme „Islamska Država“ je postala najpoznatija teroristička organizacija. „Islamska Država“ poznata kao Islamska država Iraka i Levanta ili Islamska Država Iraka i Sirije (engleska kratica: ISIL ili ISIS) je zločinačka državna tvorenina vehabijskih pobunjenika na području Iraka i Sirije, koja je od 2014. godine proglasila kalifat. Pobunjene vehabije pretendiraju teritorij cijelog Iraka i Levanta, što uključuje i Libanon, Izrael te Palestinu.

Često se govori o tome da su mnogi članovi „Islamske Države“ i „Al-Kaide“, koji su otkriveni u Europi ili sjevernoj Americi, uključujući teroriste koji su sudjelovali u organizaciji i izvršenju terorističkog čina u SAD 11. rujna 2001., mnogo godina živjeli na Zapadu. Imali su udoban život, dobili dobru naobrazbu, upoznali se sa naprednim tehnologijama, i ostali pri tome krajnje agresivno nastrojeni prema zemlji koja ih je primila na stalni boravak i osigurala im pristup civilizacijskim tekovinama. To je još jedna potvrda globalizacije suvremenog terorizma.

Pokušaji globalnih terorističkih organizacija da dođu u posjed oružja za masovno uništenje u tim uvjetima predstavljaju realnu prijetnju cijelom čovječanstvu. Težnje terorista ka realizaciji ideja o globalnom upravljanju potvrđuju nužnost da čovječanstvo primijeni nove učinkovite tehnologije upravljanja na međunarodnoj razini, što će pomoći da se iskoristi konstruktivni potencijal političkog razvitka u takozvanim „konfliktogenim“ regionima.

Konflikti, prije svega oružani, predstavljaju prijetnju ne samo za pojedinca, njegova temeljna prava i slobode, već i za društvo u cjelini. Danas je izuzetno važno pripremiti, obrazložiti i primijeniti učinkovite načine prevencije i rješavanja konflikata, održavanja i obrane mira.

Traženje takvih načina samo po sebi predstavlja izuzetno složen zadatak sa elementima političkog rizika. Kako pokazuje praksa, funkcije „mirotvoraca“ mogu nezakonito poduzimati skupine država, koje objektivno u takvim slučajevima igraju ulogu „svjetskog žandarma“, što je u suprotnosti sa normama međunarodnog prava i samo po sebi predstavlja opasnost za međunarodnu zajednicu.

Istodobno postoje međunarodne strukture i institucije specijalizirane za rješavanje takvih problema. To su Ujedinjeni narodi, Međunarodna organizacija kriminalističke policije INTERPOL, Organizacija za sigurnost i suradnju u Europi, Centar za antiterorizam, Zajednica Neovisnih Država i niz drugih.

U skladu sa osnivačkim dokumentima ovih organizacija, njihov glavni zadatak je uspostavljanje međunarodnog mira i sigurnosti. Njihove funkcije su stoga: usvajanje učinkovitih zajedničkih mjera za spriječavanje prijetnji miru; spriječavanja terorističkih činova i drugih oblika narušavanja mira; pomaganje rješavanja konflikata mirnim sredstvima i u skladu sa principima međunarodnog pravosuđa – međunarodnih sporova i situacija koje bi mogle proizročiti destabilizaciju mira.

Iznimno važnu ulogu u borbi protiv globalizacije terorizma igra Međunarodna organizacija kriminalističke policije INTERPOL, koja danas ima 192 država-članica. U godišnjem izvješću INTERPOL-a kaže se da ova organizacija upravo pitanjima održavanja društvene sigurnosti i borbe protiv terorizma posvećuje posebnu pozornost (INTERPOL Annual Report, 2017).

Rezultat te aktivnosti je i specijalna baza podataka u koju su uneseni podaci o pojedincima osumnjičenim za sudjelovanje u terorističkim aktivnostima, ali i informacije o organizacijama i pokretima koji podržavaju terorizam (INTERPOL, 2015).

Kao peto, poseban značaj u realizaciji misija međunarodnih policijskih organizacija imaju i aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima. Trgovina ljudima, „trafiking“, predstavlja međunarodnu organiziranu kriminalnu pojavu, koja ima ozbiljne posljedice po sigurnost, dobrobit i poštivanje prava žrtava.

Stupanj ozbiljnosti opasnosti koju predstavlja trgovina ljudima zahtijeva brz, odlučan i profesionalan odgovor u vidu borbe policijskih i sudskih organa protiv te pojave na državnoj i međunarodnoj razini.

Tako je, primjerice, u Federalnoj policiji Belgije, u okviru Direktorata za borbu protiv zločina protiv čovječnosti (Directorate for the fight against crimes against persons – DJP), pored odjela za borbu protiv narkotika, terorizma, formirana i jedinica za pitanja nelegalne trgovine ljudima. Sferu djelovanja suradnika ove jedinice predstavlja borba protiv svih oblika trgovine ljudima (trgovina radi ekonomskog ili seksualnog iskorištavanja, „seksualni turizam“ čije žrtve su malodobnici, dječija pornografija i ilegalna trgovina organima).

U borbi protiv ovog fenomena odjel tijesno surađuje sa drugim federalnim organima, posebice sa Federalnom migracijskom službom, Socijalnom inspekcijom, Socijalno-pravnom inspekcijom, Departmanom pravde i Ministarstvom inozemnih poslova. Osim toga, odjel surađuje i sa organizacijama koje nisu dio strukture policijskih i sudskih organa, kao što su primjerice Centar za ravnopravnost, centri za pomoć žrtvama trgovine ljudima, Međunarodna organizacija za migracije i drugima.

Problematikom trgovine ljudima bave se i druge međunarodne policijske organizacije. Tako je, primjerice Europska policijska asocijacija (EPA) u svom časopisu objavila materijal čiji

autor je rukovoditelj jedinice Federalne policije Belgije za borbu protiv prijevara A. Bukar, u kojem se govori o najnovijim dostignućima u oblasti uporabe biometrijskih zaštitnih parametara u pripremi dokumenata za borbu protiv korištenja krivotvorina u ilegalnoj migraciji i trgovini ljudima (European Police Association, 2004:8-9).

Osobitu ulogu u organiziranju međunarodne suradnje policijskih i sudskih organa u borbi protiv trgovine ljudima ima Međunarodna organizacija kriminalističke policije INTERPOL. Na inicijativu ove organizacije stvorena je i uspješno funkcionira radna skupina za borbu protiv trgovine ljudima radi seksualnog iskorištavanja. Radna skupina je pripremila uputu za borbu protiv ove kriminalne djelatnosti, koja je prevedena na nekoliko jezika.

Trgovina ženama i djecom radi seksualnog iskorištavanja, „trafiking“, predstavlja još jednu međunarodnu organiziranu kriminalnu pojavu, koja ima ozbiljne posljedice po sigurnost, dobrobit i poštovanje prava žrtava.

Trgovina ljudima radi seksualnog iskorištavanja je kriminalna djelatnost sa velikim profitom i malim rizikom. Neću preuveličavati ako kažem da je to vid suvremenog seksualnog ropstva.

Po podacima objavljenim u izvješću organizacije „Human Smuggling and Trafficking Center“ (HSTC) svake godine žrtvama trgovine „robljem“ postane od 600 do 800 tisuća ljudi, poglavito žena i djece (HSTC, 2004).

Na strateškoj razini, čim organizirana trgovina ljudima radi seksualnog iskorištavanja zauzme stabilan položaj u državi, ona se brzo razvija i počinje destabilizirati postojeće stanje stvari. Potencijalno to može prouzročiti surove ratove između kriminalnih skupina, jer trgovci ljudima izazivaju lokalne kriminalne elemente u borbi za kontrolu nad tom profitabilnom vrstom iskorištavanja ljudi.

Trgovina ljudima kao organizirani kriminal ne nastaje u potpunij izolaciji. Već formirane mreže trgovaca ljudima se brzo diferenciraju i razvijaju uzajamno korisne veze sa postojećim organiziranim kriminalnim skupinama koje djeluju u drugim sferama, kao što su nelegalna trgovina narkoticima i oružjem.

Financijska profitabilnost organizirane prostitucije brzo vodi ka suptilnim oblicima unutar-njegovog i vanjskog pranja novca koji mogu pokrenuti financijsku destabilizaciju.

S obzirom na to da je problem trgovine ženama i djecom sada vrlo aktualan u Europi, ovom fenomenu posebnu pozornost poklanja i Europol. Tako se u godišnjem izvješću ove organizacije kaže da je, bez obzira na nemogućnost korištenja postojećeg informacijskog sustava za stvaranje baze podataka o seksualnom iskorištavanju, urađeno dosta na povećavanju učinkovitosti rada u ovoj oblasti. Zemljama-članicama organizacije bilo je predloženo nekoliko tečaja o načinima borbe protiv kaznenih djela u svezi seksualnog iskorištavanja, na kojima su sudjelovale kolege iz policijskih i sudskih organa drugih zemalja, kao i INTERPOL-a. (Europol Annual Report, 2004: 22-23).

Kao šesto, poseban značaj u realizaciji misija međunarodnih policijskih snaga imaju i aktivnosti u uvjetima ekstremne migracije stanovništva.

Razlog za to krije se u činjenici da je problem izbjeglica i prinudno raseljenih osoba jedan od najsloženijih globalnih problema suvremenog doba. Upravo zbog toga UN organizira veliki broj diskusija posvećenih rješavanju tog problema, izdaje značajan broj brošura, knjiga

i časopisa (naročito časopis „Izbjeglice“), i na taj način nastavlja tražiti najučinkovitiji način pomoći tim kategorijama stanovništva.

U svojoj izjavi, u to vrijeme Visoki Povjerenik za izbjeglice, a sada Generalni Tajnik UN-a Antonio Guterres «O izbjegličkoj krizi u Europi» je rekao: «Europska unija priprema žurne sastanke na kojima će odlučiti o tome kako će reagirati na postojeću izbjegličku i migrantsku krizu. Situacija zahtijeva ogroman zajednički napor, koji nije moguć uz postojeći fragmentirani pristup. Europa se sučeljava sa najvećim prilivom izbjeglica u posljednjim desetljećima... Osim ovog urgentnog odgovora, jasno je da će ova situacija zahtijevati da se ozbiljno zamislimo nad budućnošću. Ovaj masovni priliv ljudi neće stati sve dok ne budu riješeni problemi koji su prouzročili njihove nevolje. Mora se mnogo više učiniti da se spriječe sukobi i zaustave ratovi zbog kojih je toliko mnogo ljudi prisiljeno napustiti svoje domove» (UNHCR, 2015).

Ipak, u svim slučajevima nužnost rješavanja problema ekstremne migracije jedan je od najbitnijih razloga za rad na povećanju učinkovitosti rada civilne policije UN i drugih međunarodnih policijskih organizacija, kao primjerice policijskih dijelova Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi, policijskih komponenata misije Europske Unije i drugih.

Uglavnom, možemo zaključiti da suvremena međunarodna situacija zahtijeva povećanje učinkovitosti rada međunarodnih policijskih organizacija i civilne policije mirovnih snaga UN u uvjetima globalizacije terorizma, trgovine ljudima i rastuće migracije stanovništva.

LITERATURA

1. Alderson J. (1994). Human rights and the police. Strasbourg, 126.
2. An exploration of the Belgian Federal Police (2004). Brussels.
3. Center for Human Rights United Nations Office (1994). Human Rights and Refugees. Fact Sheet No. 20.
4. European Police Association (2004). Biometry: a new tool for policeman. Journal of the European Police Association. Brussels.
5. Europol Annual Report 2003 (2004). The Hague.
6. <https://peacekeeping.un.org/en/where-we-operate> – accessed 31 August 2017
7. <https://un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/factsheet.shtml> – accessed 31 August 2017
8. <https://peacekeeping.un.org/en/policing> – accessed 31 August 2017
9. <https://peacekeeping.un.org/en/mission/unficyp> – accessed 31 August 2017
10. <https://www.mup.hr/ministarstvo/mirovni-angazman> – accessed 31 August 2017
11. <http://www.morh.hr/hr/10-godina-sudjelovanja-osrh-u-mirovnim-misijama/mup-u-mirovnim-misijama-un-a.html> – accessed 31 August 2017
12. http://www.un.org/peacekeeping/contributors/2017/august_17_3.pdf – accessed 31 August 2017
13. <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2015/N2015-005> – accessed 31 August 2017
14. <http://www.unhcr.org> – accessed 31 August 2017

15. Human Smuggling and trafficking Center (2004). Fact Sheet: Distinctions between Human Smuggling and human trafficking.
16. ICPO INTERPOL (2017). INTERPOL Annual Report 2017. Lyon.
17. Journal European Police Association (2004). Biometry: a new tool for policeman.
18. Viet Nam Police (2011). Globalization, international integration and cooperation on crime prevention and suppression. Hanoi.

Summary

MISSIONS OF INTERNATIONAL POLICE ORGANIZATIONS AND CIVIL POLICE OF PEACE FORCES OF THE UN IN PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOM IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZED TERRORISM, TRAFFICKING IN HUMANS AND MIGRATION OF POPULATION

Today, under the conditions of globalized terrorism, human trafficking and growing migration of population, international forces of the UN and international police organizations are faced with a series of complex tasks in fighting crimes against humanity. In this paper, the authors state reasons for growing complexity of these tasks and characterization of underlying directions of action of international police organizations and international forces of the UN against the effects of globalization of terrorism, human trafficking and forced migration of population. We particularly consider the problem of collision of international police organizations against trafficking in women and children.

Keywords: *international UN peace-keeping forces, international police organizations, migration of population, human rights and freedom, trafficking in human beings.*